Година III. Timişoara, (Темишвар) 20. јануара 1923. Бр. 3.

ГЛАСНИК

ЦРКВЕНИ, ШКОЛСКИ И ДРУШТВЕНИ ЛИСТ.

Издаје: Архим. Стефан Николић, Еписк. Викар.

Излази 1. 10. и 20. сваког месеца. Уредништво и Администрација у Timişoara, Cetate Piaţa Unirii Nr. 2. Телефон број 523. (Рукописи се не враћају.)

Уређује Слободан Костић Епарх. бележник.

Службени део.

—

Е. В. 358. из 1922.

8/923

Подручном свештенству и црквен. општинама.

Топло се препоручује Наслову а путем Наслова и вернима ове епархије набавка популарног енциклопедичког и илустрованог листа „Албина", који излази у Букурешту а садржи чланке и поуке, који смерају душевно и материјално унапређење народно.

Лист се поручује код Fundaţia Culturală „Principele Carol" Bucureşti, 10. Strada Dr. Calinderu.

У Темишвару, 17-30. дец. 1922.

Стефан
архим. еписк. викар.

К. 509., 510. през. из 1922.

9/923

Парох. звањима и црквен. општинама арадског протопрезвитерата.

Извештава се Наслов, да је ова Конзисторија одлуком својом од данашњега дана и под горњим бројем потврдила једногласни избор Уроша Ковинчића за окр. протопрезвитера и пароха арадског.

Епарх. Конзисторија у Темишвару, 17. 30. децембра 1922.

Стефан
архим. еписк. викар.

Ш. 463. през. из 1922.

10/923

Црквен. општинама епархије темишварске.

Знања, равнања и тачног извршења ради извештава се Наслов, да у смислу окружнице Министарства унутрашњих дела Бр. 74.232/1922. све црквен. општине имају набавити државни грб за своје школске дворане. Председници црквен. општина, у колико то до сада учинили нису, имају се за грб пријавити надлежном примпреторском звању, где имају платити за грб 21 леј.

Епарх. Школски Одбор у Темишвару, 14-27. дец. 1922.

Стефан
архим. еписк. викар.

ИЗВЕШТАЈ

о раду седнице Епарх. Шк. Одбора одржане у Темишвару 6/19. окт. 1922. год.

Новоименовани члан ЕШО.-а Велимир Павлов трговац из Вел. Св. Миклуша полаже заклетву. — Епископски Викар извештава, да је дугогодишњи учитељ новосадски, епарх. школ. референт темишварски Танасије Костић дана 6. јуна 1922. год. у Господу преминуо. Приказујући рад покојника на учитељском и референтском пољу и истичући заслуге његове, стечене на пољу педагошком а нарочито на пољу школства српског у краљевини Румунији, позива присутне чланове, да устајањем и клицањем „Слава му" одаду покојнику достојну пошту. Устајањем и усклилом „Слава му" одана је последња пошта пок. Танасији Костићу епарх. шк. реф. — Записник редовне седнице епарх. школ. одбора од 6/19. маја 1922. оверовљен је без примедбе. — Узима се на знање, да је Епископски Викар именовао за епарх. шк. референта Васу Вртипрашког учитеља модошког. — Установљена су берива епарх. школ. реф. — Истоме је по потреби службе дат допуст до 1. септ. 1923. год. а молба управног одбора у Модошу, да се на учитељско место распише стечај, није уважена из разлога, што се учит. место не сматра упражњеним. — Узима се на знање извештај ЕАО.-а, да је организација црквен. опћине у Модошу у току. — Узима се на знање извештај државног школ. надзорништва у Темишвару о запаженим недостацима приликом ревизије школа у Моноштору, Варјашу и Кнезу с тим, да су учињени кораци, да се опажене мане отклоне. — Извештено је држ. школ. надзорништво у Темишвару, да су уџбеници који се употребљавају у срп. вер. осн. школама, у смислу рецензије преиначени. — Умо-

љено је поджупанијско звање у Темишвару, да се срп. вер. осн. школа у Малом Гају не реквирира. — Уступа се епарх. Конзисторији наредба Министарства Наставе у предмету катихизовања адвентиста. — Узима се на знање, да је 10. и 11. септ. 1922. год. одржан у Темишвару обласни учитељски збор, и да је на истом заступао ЕШО. В. Вртипрашки епарх. школ. реф. — Узима се на знање, да је президијалним путем умољено поджупанијско звање у Темишвару, да учини потребно расположење, да се учитељски стан у Кечи од војника (граничара) испразни. — Представком је умољено Министарство Наставе за одобрење свију уџбеника, који се употребљавају у срп. вер. осн. школама. — Узима се на знање одлука Министарства Наставе у предмету званичења на румунском језику. — Узето је на знање, да је умољено поджупанијско звање, да учини потребно расположење, да се реквирирана III. школа у Варјашу испразни. — Узето је на знање, да је Министарству Наставе у Клужу послато 3 примерка, а држ. школ. надзорништву у Темишвару 1 примерак привремене Наставне Основе. — Узето је на знање, да су Др. А. Поповићу владином поверенику при учит. течају у Темишвару послати на даљу употребу сви списи, који се на учит. течај односе. — Узето је на знање, да је Министарство Наставе у Клужу у предмету еквивалирања учитељских диплома, одредило градиво из румунског језика и литературе. — Узето је на знање, да је Министарство Наставе у предмету еквивалентног испита, а на представку овог епарх. школ. одбора, дозволило учитељима полагање испита месеца септембра 1923. год. — Подручно учитељство је позвано, да учествује у раду месних одбора за састављање исказа о експроприрању земаља.

(Наставиће се.)

Неслужбени део.

Реч о св. Сави.

Драги роде и мила дечице!

Давно то беше — пре 800 година. Дворови славног срп. владара Немање, једне ноћи осветљени беху и брујаху од свирке, песме и весеља. Светковина то беше у славу срп. јунаштва и ратних победа. Код владара свога сакупила се силна властела, научењаци, јунаци и народ обојега пола, обучен у свили и кадифи златотканој, са оружјем сребром окованим и бисером извезеним. И докле се Немања са својим доглавницима саветовао о добру и срећи народа свог, дотле се по красним вртовима града развијала светковина и весеље народно: „тамо се водила борба витешка, са копљима на хатовима бесним, са оклопи и мачевима тешким; а овамо се надметаху скока јуначкога и надбациваху копља убојита.“ Младеж и красотице ко из горе виле, клицаху од радости и обасипаху победнике венцима и цвећем. Под храстом стогодишњаком, седи је гуслар свирао у св. гусле јаворове и певао народу сакупљеном о српској слави и сили; о мудрости и јунаштву Немање владара. А када је сунце заходу клонуло, силни се гости слегоше у дворе царске, где чашћени беху ђаконијама свакојаким и румеником из златних пехара. —

На крају двора, у једној собици само, полумрак и тишина беше. Завиримо у њу. Пред иконом св. распећа Христова, горело је кандиоце златно. Пламичак му је пуцкарао и дрхтао. Испод иконе клечало је момче млађано анђелског изгледа, са склопљеним рукама и подигнутим очима на Спаситеља свога. То беше побожни и скромни Растко — најмлађе дете Немањино. И док су се други веселили, он се је скрушено Богу молио. — Слаби куцањ на вратима из молитве га отрже и старац светитељска изгледа унутра му ступи. — Господ да је с тобом побожни сине — рече старац седи. Из св. Горе дођох милостиње ради код побожних ти родитеља, за порушене св. храмове од агарјана, да поново пропоју у славу Божју а за спас рода хришћанскога и српскога. Чух шапат и уздахе, те уђох да се заједно Богу помолимо. — Ах оче свети, сам те је Господ послао! Одавно ми срце жива жеља мучи: како да Богу угодим и од користи будем срп. роду своме? Поведи ме с тобом у гору свету! —

Зајутра рано устала је лепа владарка Ана, Расткова мајка. Преко целе ноћи мучише је тешки и хрђави снови, па је поранила да обиђе и пољуби своје мило дете, свога Растка сина. Но мајка је празну ложницу нашла и од страха у несвест пала. Цео се двор узбунио и у жалост, у црно увио. И док је огорчени отац Немања на све стране силну истрагу послао — два су путника: старац и дечко, све странпутицом журили ка св. Гори Атонској. — У часу, када су стотину монаха у манастиру Ватопеду бденије свршавали и младог искушеника закалуђерили, навалише на бедеме манастирске ратници Немањини. Но млади монах их стиша и умири: моје бегство у гору свету, воља је Божја. Поздравите ми родитеље моје. Умирите ми драгог оца и утешите ми милу мајку моју. Однесите јој завежљај, аманет овај. У њему су хаљине и пострижене власи сина њиховога. Кажите им: Растка више нема — Сава је од сад св. име његово! —

Ту се у св. гори и на све стране света монах Сава прочуо са свога св. и богоугодног живота. Од тада већ почињу његова велика и св. дела за народ наш српски. Саградио је: „бјел Вилиндар на сред горе свете“. У томе славноме срп. ман. Хилендару и родитељи су његови последње дане испоснички провели и св. венца се удостојили под именом Св. Симеона Мироточивог и Св. Анастасије. Но одмах по смрти оца им, два старија брата му Вукан и Стеван, о власт и престо крвно се завадише. Тад је св. Сава морао у Србију доћи. Завађену браћу је над св. моћима родитељским измирио

и заклео, те народ свој тад од крвопролића и пропасти спасао. До св. Саве, вера, црква и школа наша, тек је у повоју, у зачетку била, а уз то су грчки и латински попови и фратри на све стране жарили и палили; народ наш на две вере цепали, завађали га и упропашћавали. Св. Сава је тад апостолски целу државу пролазио, те народ свој неуморно и жарко св. вери учио; свест и љубав према роду српском ширио; завађене мирио и први изрекао ону свету реч: „Само слога Србина спасава". Одмах је саградио ман. Жичу и друге задужбине свете и у њима оснивао училишта народна, у која су се окупљали Српчићи мали; где их је и сам св. Сава пазио и учио, а за тим их као учитеље и пастире слао по целом народу српском. И св. цркву је нашу у ред довео; на црквена окружја разделио, своје најбоље ученике за владике посветио, власт успоставио, а он сам над целом срп. црквом првим Архиепископом срп. постао — и дуго година био анђео чувар и просветитељ народа свога српскога.

У дубокој старости, на путу са гроба Господњега у Трнову граду испустио је душу своју наш св. Сава. Тело му је свето смештено и чувано у св. задужбини Милешеву у Херцеговини, а око гроба му се сакупљаше цео народ српски као око највеће светиње своје. И када је српско пропануло царство на Косову пољу крвавоме, Србина је и у ропству чувао, соколио, снаге, утехе и наде му давао, гроб Саве светога. За то се силник турски Синан паша бојао и мртвога оца ђаурскога, па је у 15. веку спалио у Београду на Врачару св. мошти његове — мислећи, да ће лакше срп. народ покорити и уништити. Србин је бедни морао ватру правити, огањ жарити, да већи и жешћи буде; да му сагоре највећу светињу и благо његово — да целоме Српству замре душа и срце ишчупа из груди.

Али шта би и шта се догодило? Чудо, сила Божја и правда Његова! Душмански огањ није уништио Светитеља српскога. Дух и прах св. Саве по целом се Српству разишао и пробудио у њему стару свест, слогу, понос и јунаштво. И дао му: Душана силнога; Лазара цара; Милоша и Марка; Југовића, оца им Богдана и Страхињу бана; даде нам: Хајдук Вељка; Рајића и Синђелића; Хаџи Ђеру, Рувима и млађаног Авакума и даде нам: Ђорђа црнога, Петра великога и Александра силнога; и даде нам: хиљада хајдука, тих горских цара; вилу Равијојлу, гусле јаворове и срп. гуслара; и даде нам: милионе мученика и пећеника, јунака, бораца, комита и добровољаца крвавих и страшних — који страдаше, борише се и гинуше за крст часни и слободу златну и за лепо име Србиново; раскидоше ланац ропски и срамни и сатрше душманина: азијат турчина; небрата бугара; швабу и мађара.

Србин је море крви пролио и сва гробља на свету костима посејао. Али је извојевао највећу светињу и добро своме Роду: васкрс и слободу, силу и славу, јер: „Само слога Србина спасава" тако учи наш Светитељ Сава.

Ето Србине мој шта је за нас био и јесте данашњи наш Светитељ Сава. —

А за све то, докле је света и века, Србин ће Те славити и захвалан Ти бити — просветитељу наш! Србин ће се с Тобом поносити и дичити — славо наша! Србин ће Те поштовати и слушати — Учитељу наш! И молиће Ти се: да нас никад не остављаш велики душе Свети и чувару наш — да сретно Српство Твоје до века Ти кличе: „Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави!"

Јером. Виктор Љубичић.

Интернационалне конференције.

Расправе о моралу и материнству.

Несретни ратови, као највеће зло и срамота цивилизованог друштва — од увек су тешке и судбоносне последице имали. Не знамо примера у историји човечанства, да је оружани сукоб народа још икада таквог обима и таквих грозних последица био, колико је пропасти и рушевина минули светски рат Европи па и целом свету нанео.

Оно, што се је од Наполеона амо, за последњих стотину година на просветном и економском пољу сазидало и утемељило, то је под фирмом општег ослобођења порушено и у развалине бачено.

Изгледа, као да је и духовна веза нестала, што је до пре рата културне народе зближавала и на заједнички просветни и напредни рад подстрекавала.

Народи у Европи данас се више мрзе него икада. Ово жалосно стање не сме дуготрајно бити, јер би народи још ужаснијем злу допали.

Избраници европских држава, како научењаци и политичари, тако и дипломате, који се са своје интелектуалности, спреме и узвишености могли отрести људских порока, мржње, злобе и освете — сакупише се пре неколико дана, да у корист светскога мира и у интересу морала подигну свој велможни глас.

Тежња за општим миром, још никада није тако силна била, као у овом добу. Пре неколико недеља су скоро у свим европским престоницама манифестације одржане, у којима је стотина хиљада народа учествовало са жељом „Никад више рата!"

У Лондону је одржан 22. конгрес светскога мира. Сазивачи овог конгреса нагласили су у свом позиву, да врло добро знају, да они нису у стању светски мир створити, али могу показати на путеве и начин, који ће општем миру водити. А да би до жељеног успеха дошло, безусловно је потребно, да народима Европе овлада братска солидарност и љубав.

И заиста, све донде, док народима истинска хришћанска љубав не завлада, све донде, док се живот човечији не буде високо ценио, не може ни разговора бити о жељеном дуготрајном миру.

Истодобно је у Лондону одржана III. међународна конференција општег моралног васпитања.

Узвишене и племените душе целога света имајући у виду ону историјску истину, да само они народи могу у државној заједници постојати, којих се живот на чистом моралу оснива и чим се опћи морал усљед ратовања пољуља, и државна се заједница потресе па и сломи, — дошли су до тог уверења, да се у корист одржања друштвеног поретка данашње, дугим ратом проузроковано неморално стање хитно лечити мора. За лечење ове друштвене болести ваља да служе интензивно васпитање свих слојева народа и енергично поступање власти против изгреда. Први овакав конгрес је 1908. такође у Лондону, а други 1912. у Хагу одржан.

Ван сумње је, да је са социалног гледишта врло важна расправа вођена на I. међународном конгресу материнства. На овом конгресу су скоро све државе земљишне кугле, почевши од Јапанске па до Америке заступљене биле. Поједине државе су заступали лечници, професори, свештеници и писци. Најважнија тачка програма била је регулисање породичних прилика, морал, религија и наука о лекарству. Опште је позната жалосна околност, да је минули светски рат — као и сви досадањи ратови — великим масама народа у правом смислу рат, а сретнијим слојевима брат био. У овоме лежи узрок, да су слојеви народа данас на две класе подељени: на богаташе који у изобиљу уживају сво земаљско добро и на сиромахе, којима је несретна судбина свако зло доделила. Средњи сталеж се је усљед рата тако рећи изгубио.

Ове неправедне и неоправдане разлике у друштвеном животу које носе у себи клице тешких последица, навеле су одане чуваре данашњега поретка, да једно од најважнијих питања: уређење породичних прилика (порођаји, број деце и т. д.) на међународној седници расправе. Опште је мишљење било, да се мора наћи начина, како би се у овим тешким животним приликама постојеће велике неједнакости око рађања деце нивелирале, изједначиле. Најинтересантније је — о чему је иначе цела европска штампа писала — да су на конференцији и присутна два свештеника захтевали, да се све препреке отклоне, које би регулисању породичних прилика на путу стојале.

Општа невоља и скупоћа доприносе, ла се данас у свим државама клоне деце, што је свакако врло штетно по културни и економски развитак народа. Повесница нам доказује, да су само они народи постали напредни, који су се рапидно множили. На конференцији о материнству врло је уместан предлог учинио један германски професор — научењак тражећи, да се знатно опорежу сви они имућни грађани, који немају деце, и да се сав овај новац као помоћ оним родитељима додели, које је Бог децом благословио. На први поглед изгледа, као да се ова племенита идеја не може остварити. Али ако позванима санирање данашњих прилика одиста на срцу лежи, они ће наћи начина, да предлог и речи германског научењака у дело спроведу.

А да би се рапидно дегенерисање народа спречило, тражио је још поменути професор, да се младенци пре брака лечнички имају прегледати, и да се брак тек на основу повољне лечничке сведоџбе склопи. И пре рата се меродавни бавили овом мишљу, али данас, када је рат у много већој мери окужио народе — без одлагања је потребно, да се лечничко прегледање младенаца законодавним путем одреди. Јер на жалост, данас поред слободе брака неизмеран је број оних привидно здравих болесника (венеричних, туберкулозних итд.), који ступајући у брак цела потомства унесреће.

Као што из програма поменутих конференција видимо, прваци целога света својски се труде, да тешке ране светскога рата излече. Дао би Бог, да им узвишени рад берићета донесе!

Владимир Живојнов.

Какве врлине красе наш српски народ у парохијама, с друге стране — какве све мане и недостатке има исти?

У Кечи станују Срби и Румуни и то тако, да су српске и румунске куће помешане. Срби и Румуни се међусобно лепо слажу, заједно играју српско коло и остале српске и румунске игре, а свирају им српски тамбураши.

Верни слабо посећују Недељом богослужења, о мањим празницима више у цркву долазе, а о великим празницима пуна је црква и старих и младих оба пола.

Родитељи своју децу редовно шаљу у школу, а осим школе радо уче деца црквено појање, те тако има доста појаца у цркви и подмлатка.

Момци и девојке састају се свако вече на рогљевима и певају, а у порти никада не играју нити се ту скупљају; у време ускршњег поста скупљају се Недељом и празником после подне на излазу и играју лопте и остале игре.

При крштењу је обичај, да домаћица дарива кума кошуљом, или куму марамом, а кум дарива дете платном, у које увеже 1—2 леја; после крштења нема гозбе никакве, већ из цркве иде сваки својој кући.

При венчању је обичај, да се после венчања руча код младиних родитеља, а после ручка прате се сви колима по селу, и онда се младина родбина на пољани (излазу) опрашта с младом љубећи се и грлећи, те тако се растају; а младожењини гости иду код њега на вечеру и тамо до ујутру играју и веселе се.

При погребима је обичај, да после саране иду позвати на дућу; на 6 недеља, на по године и на годину дана одржавају се спомени тако, да прво свештеник изађе на гробље те окади гроб, очита молитве и прелије гроб дотичнога, а по том иде све-

штеник у кућу, благосиља кољиво и освети водицу, а позвати остану на дући.

На 6 недељном спомену (дући) подели се покојниково одело сиротињи.

О славама при свечарству, остао је још само тај обичај, да свештеник освети водицу и ништа више.

Религиозно-морално владање је у опште похвално; куће су већином чисте, окречене, двориштa почишћена и уредна, у оделу нису раскошни ваљда због велике скупоће, у биртију по некоји одлазе, ружних псовка има у мањој мери, као и двосмислених речи и подскочица при игранкама; врло се ретко деси, да по која девојка ускочи.

Краљ Петар I.

(Белешке и успомене.)

VIII.

Бавећи се дуго у земљама слобода и патријархалности — у Швајцарској, Француској, Русији и Црној Гори, — краљ Петар је научио гледати слободу као елементарни услов за развијање народа и државе. Као младић превео је Ц. С. Мила књигу о „Слободи" и дао предговор у којем је доказивао (1867. год.) да је наш народ дорастао за слободу. Слободу Француза и ослобођење свога народа заступао је оружјем у руци. (1871. и 1875.) Његове прве речи кад је изабран за краља Србије биле су речи о слободи. За њега су Устав и уставна јемства за слободу и права народна светиње које ће чувати и тражити да и други поштују. И чувао их је . . .

За све време своје владавине он је био демократски уставни и парламентарни владалац. Од првога па до последњега дана било му лако или не, краљ Петар је имао на уму свој завет и своју заклетву. Било је дана када му је било врло тешко подносити осионост, тврдоглавност и рђаву веру неких државника. Било је људи који су кукали пред њим за чврстом руком и јаком владом; било је искушења великих; али победило је владалачко осећање. Његова снага била је у томе што је знао ради општега добра народа да угуши лична осећања, да савлада у себи човека, да буде краљ. Кад сиђу са политичке позорнице неки данашњи државници, знаће се шта је он трпео и како се савлађивао.

У политици је волео чисте рачуне, и праве људе; њих је радије гледао као државне министре, него оне што право седе а криво беседе. На страначку борбу гледао је као и на разузданост штампе; није их волео, али је веровао да ће се обоје у Србији само временом поправити. Он је био за неограничену слободу штампе; и ако је од ње био у прво време своје владе лице, које је највише страдало због тога. Два три београдска листа су се била нарочито изузела на њега. Један од њих „Правда", наносила му је увреда, таквих и толиких, као да је он био најгори човек у Србији. Краљ се љутио, околина његова је то знала, али није узимао иницијативу да се „Правда" прогони. Кад су му то световали одбијао је, у уверењу, да због једног неваспитаног човека не треба кршити велико начело слободе штампе. Место казне, он није једнога неделикатнога чланкописца из „Правде", кривца, никада хтео пустити пред себе нити му је заборавио увреду нанету части куће Кара-Ђорђевића. Политичаре који су свој положај употребљавали за личне користи, није никако марио, гонио их је колико је могао, и ако се обично уздржавао да казује своје оцене о људима, није крио да зна њихове махинације. У личним питањима, која је сматрао као најшкакљивија, није хтео улазити, али кад се једном заузео за кога, онда је терао до краја. Умео је да се и за праведну ствар заузме и да неправедно осуђена човека спасе, чак и онда кад му не би лично био пријатан.

СИРОТАНИ.

Дечије позорје са певањем у 3 чина.

ОСОБЕ:

Гојко, дечак од 12 год. } брат и сестра, сиротани.
Ружа, девојчица од 10 год. }
Радивој, ујак и тутор дечији.
Мирко, чобанин.
Јован, Милан, Стеван, Лазар, Иван, Милоје, Гроздана, Јелена, Анђа, Смиљана, } школска деца од 8—10 година.
Први човек, Други човек } богати ратари из Бачке.

I. ЧИН.

Призор 1.

(Сиромашка соба са мало намештаја. У једном углу позорнице мала клупа, на којој седе сиротани: Гојко и Ружа. Слабо одевени, ожалошћени и говоре кроз плач.)

Гојко: (загрли Ружу и теши је.) Немој сејо плакати! Немој! Ја знам, да је теби жао, као и мени; али шта можемо!? Ваљда је то Бог тако наредио.

Ружа: (плаче) Махни ме се брате! Не могу сузе да задржим, кад помислим, како смо сиротани остали, без оца и мајке, без икога свога.

Гојко: Верујем ти сејо! И мени је тешко, кад на све наше патње помислим. Него хајде, да се мало поразговоримо, шта ћемо да радимо!? Хлеба нам је већ нестало! Зима се приближује а огрева немамо! Ево већ пуних осам дана, како смо нашу милу мајку изгубили. (плаче.)

Ружа: Па још велиш, да ја не плачем! Та како не бих. И сам знаш, како је наша мајка при

самрти казала ујн: „Чувај брате моје сиротане!“ А гле, кад је наш ујак дошао, да нас обиђе? Кад нас је већ првих осам дана заборавио, шта ће тек бити касније?!

Гојко: Нека нас види добри Бог!

Ружа: Тај наш ујак сигурно се боји, да ћемо на његов хлебац доћи. Како нам оно рече мајка: „Децо моја, ја видим, да морам умрети и вас оставити, па још последњи пут вам напомињем, будите ваљани и послушни, а Бог ће вашу бригу имати и он ће вас од сваког зла чувати!“ . . .

Гојко: (упада) Како велиш сејо? Шта да радимо? — Како би било, да одемо до ује, па да му се потужимо, ваљда ће се он на нас сажалити и пружити нам кору хлеба.

Ружа: Како ти хоћеш брате! Само мислим, да би боље било, да одемо некоме у службу! Ја ћу чувати живину и по двориштy радити, а ти ћеш послуживати, па ћемо и овако малени наћи себи живота и зараде. Та да нас ујак воли, он би се до сад за нас свакако постарао.

Гојко: Добро сејо! Само, да на једном месту нађемо службу, да бар можемо заједно наше дане оплакивати. Како би било, да одемо сад мало ипак до ује?

Ружа: Не брате! Хајдемо прво на гробље, да се изјадамо нашој мајци.

Гојко: Хајдемо! (одлазе.)

Призор 2.

Радивој: (Улази сам, срдит.) Нема их! Сирота деца! Ко зна куда су отишла? (Мисли се.) Хм, хм. А већ ја сам свему узрок. Требао сам одавно доћи, да их обиђем, јер деца су неодрасла, неразумна, па ко зна шта могу урадити? (Шета горе-доле.) Јест, да ми је покојница при самрти рекла, да јој децу пазим, но пошто сам се с њоме завадио, ја сам и њену децу занемарио. (Дрма главом.) То већ не радим добро! Ако ми је она крива била, деца су јој зато невина. Нисам волио, што су ме за тутора изабрали, али шта ћу, кад немају никог ближег од мене. Стараћу се колико могу. Не знам ни сам, шта ћу да почнем са њима? (мисли.) Да их пошљем у сиротињску школу, опет морам њихову бригу имати . . . Или да их пошљем у службу? . . Најбоље би било, кад би их неко под своје узео, бар не бих морао даље да се старам за њих. Ја ћу то већ разгласити, па ваљда ће се когод наћи. —

Призор 3.

(Пређашњи и чича Мирко чобанин.)

Мирко: Помози Бог газдо!

Радивој: Бог ти помогао!

Мирко: Добро кад те овде нађох. Био сам код тебе, а газдарица ми рече, да си овамо дошао. Но сад ћемо целу ствар средити.

Радивој: Какву ствар, да чујем?!

Мирко: Чујеш синко! Ја сам дошао, да те запитам — пошто си ти тутор ове деце — да ли би ми могао Гојка дати за бојтара? Можемо се одмах и погодити, јер ти мене добро познајеш!

Радивој: Мени је право чича Мирко, само не знам, хоће ли Гојко хтети?

Мирко: Хоће. Ја сам већ јуче говорио с њиме.

Радивој: А где то?

Мирко: Та на гробљу човече! Зар ти не знаш, да су сиротани повасцели дан на гробљу мајке њихове.

Радивој: Биће, да су и сад тамо.

Мирко: И јуче сам их у ово доба видео и с њима говорио.

Радивој: Знаш шта? Право да ти кажем, ја децу готово и не познајем.

Мирко: Ох красна су то дечица! Ја пасох стадо близу гробља. На један мах чујем дечји плач на гробљу, баш тамо, где ти је сестра сахрањена. Одох тамо! Кад, они већ тронули од плача и чисто изнемоглим гласом назову ми „Помоз Бог“ и пољубе ме у руку. И мени ударише сузе на очи. Давно се нисам тако ражалостио као јуче, па се реших, да дођем, и да те запитам, не би ли ми дао Гојка за бојтара, а ако не би имао ништа против, узео бих га и под своје. Ја видим, да би дете волело то, јер је читав дан замном ходао и тужио ми се, као разуман човек. (Чује се с поља плач.)

Радивој: Па причекај, док они дођу, а мени је све једно. (Мала почивка.) Чини ми се, да већ долазе! Ми ћемо се склонити, да чујемо, шта раде они, кад су на само. (Силазе са позорнице.)

Призор 4.

(Пређашњи, Гојко и Ружа.)

Гојко: (Плаче.) Ај мајко мила, а што си нас саме оставила!

Ружа: (разгледа по соби.) Чини ми се да је неко овуда ходао? Ваљда нам је донео штогод за јело?

Гојко: (Обазире се.) Погледај сејо, тамо на полици!

Ружа: (Попне се на клупу и разгледа по полици. Пошто не нађе ништа, невесело силази и кроз плач:) Нема ништа! А веруј ми тако сам гладна!

Гојко: И ја сејо! Па шта можемо! Претрпи се још мало, ваљда ће се когод и на нас смиловати.

Ружа: Јесте брате. Ал не можемо ми сваки дан на то чекати! (уздахне) Ох! врло сам ти гладна драги брате! (Клоне и плаче.)

Гојко: Чекај сејо, да видим, ваљда ми је остала која мрвица по шпаговима. (Купи мрве по шпаговима и нуди Ружу.) Узми сејо!

Ружа: (једе.) Једи и ти!

Гојко: Хвала сејо! Само ми ти буди весела!

(Улазе Радивој и Мирко.)

Мирко: (Врти главом.) Ох, жалосна деца! (Гојко и Ружа радосно трче к' њима и љубе им руке.)

Радивој: (строго.) А где сте ви скитнице од толико доба!

Ружа: Ујо, слатки ујо! Немој нас називати скитницама! (плаче.)

Гојко: Није доста, што смо сиротани, сад нас још и скитницама називате. (плаче.)

Мирко: (грли децу.) Утешите се децо! Ви ћете моји бити! Је ли Гојко рано, да ли хоћеш да дођеш са мном, па да будеш за навек мој?

Гојко: (радосно.) Хоћу дедо! Хоћу! И ја и Ружа.

Ружа: (умиљато.) Да дедо! И ја и Гојко.

Мирко: (грли и љуби децу.) Мила дечице! Чекајте, да се са вашим ујаком поразговорим. (Окрене се Радивоју.) Дедер Радо, да се удесимо! Ја ћу Гојка узети под своје, а Ружа нека остане код тебе. —

Радивој: Ја не марим! —

Ружа: (Одмакне се у дно позорнице и плаче.)

Гојко: Јелте дедо! Зашто не би и Ружу узели са мном? Видите само, како је њојзи жао! Ћути Ружо! Биће добро! (Мирку.) Ја ћу моју кришку хлеба поделити с њоме, само је узмите са мном.

Радивој: (срдито.) Ружо, не плачи! Ти ћеш доћи код мене, па ћу се ја за тебе бринути.

Ружа: Али онда и Гојко нека дође!

Гојко: Ружо! Немој плакати! Ја ћу већ имати твоју бригу! (Мирку.) Молим вас дедо примите и њу!

Мирко: (кроз плач — грли децу.) Ох, децо, децо! Та да сам каменита срца, опет бих морао одмекнути. Ви сте моји и моји ћете остати за навек. (Гојко и Ружа весело љубе руке и умиљавају се.)

Гојко: Јелте дедо! А хоћемол сваки дан ту око гробља овце чувати?

Мирко: Јесте сине.

Ружа: Благо нама! Бар ћемо сваки дан походити нашу добру мајку.

Мирко: Но спремите се децо и пођимо!

Ружа: (при одласку.) Е, па збогом ујо! Чувај ујо нашу кућицу, нашу сиротицу!

— Завеса пада. —

(Наставиће се.)

О нашем листу.

Од последњег исказа приложили су Гласнику:

Север Веселиновић из Сараволе 110·— леја.

Обућари у Вел. Св. Миклушу 280·— леја.

Марија Николин из Тем.-Фабрике 20·— леја.

Чланови српске земљорадничке задруге у Срп. Св. Мартону 91·— лej.

(Председник Тимотија Гомилин 6 леја, Паја Грубачки 20 леја, Васа Мирјанић писар, Јоца Грубачки, Драга Шарењев, Светозар Стојанов, Ђока Сиротанов, Милош Перин, Жива Фењац, Светозар Радован и Жива Тихин по 5 леја, Ђока Лујанов 4 леја, Павле Спорин, Стеван Нешин, Шандор Попов, Светозар Суботић, Васа Вукован, Љуба Жарков, Милош Силашки и Душан Раин по 2 леја.)

Свима, који се сетише нашег листа, усрдна хвала!

Белешке.

ОДЛИКОВАЊЕ. Званични лист Monitorul Oficial доноси, да је Његово Величанство краљ Фердинанд I. одликовао архим. Стефана Николића еписк. викара срп. прав. епархије темишварске командирским крстом ордена Круне Румуније (Coroana României).

РУКОПРОИЗВЕДЕЊЕ. Преосв. г. епископ темишварски Георгије рукопроизвео је 7/20. децембра 1922. у Вел. Кикинди Слободана Костића епарх. бележника за протопрезвитера.

ПОТВРДА. Епарх. Конзисторија потврдила је једногласни избор Уроша Ковинчића за окр. протопреввитера и пароха арадског.

НОВ ЧИНОВНИК ЕПАРХ. УПРАВЕ. За чиновника епархије темишварске поставио је еписк. викар Јована Папина сврш. богослова из Денте.

ПАРАСТОС. 12. дец. 1922. одржан је у Сараволи парастос пок. Јаши Томићу. О. Герман Јојић а. п. истакао је у лепом говору заслуге покојникове за српски народ. Парастос је приредио угледни ратар сараволски Север Веселиновић, који је 100 леја, намењених свештенику у име награде за обављени парастос, коју исти не хтеде да прими, приложио Гласнику.

ОБУЋАРСКЕ СЛАВЕ. 12/25. дец. 1922. прославише српске занатлије обућари у Темишвару-Фабрици и у Вел. Св. Миклушу своју крсну славу св. Спиридона. У Фабрици служили су св. литургију протонам. Гавра Петровић, јером. Никанор Савић и јерођакон Лонгин Томић патријарашки економ из Београда а у Вел. Св. Миклушу јером. Герман Јојић а. п. у Сараволи. У Фабрици је појало на литургији и при освећењу водице там. срп. пев. друштво. Јеромонаси Никанор и Герман одржали су и пригодне говоре похваливши оданост наших честитих занатлија св. вери и цркви као и њихово ревновање за сваку српску ствар и држање лепих наших српских обичаја а понаособ крсне славе. У Вел. Св. Миклушу одржан је и парастос умрлим члановима занатлијског удружења. Завршило се у оба места закуском. О. Герман при закусци ставио је на срце занатлијама потпомагање Гласника и одмах је скупљено 280 леја прилога нашем листу.

Нашим милим занатлијама желимо од Бога благослова, среће и напретка.

ПОКРЕТ ЗА НАБАВКУ НОВИХ ЗВОНА У САРАВОЛИ. На предлог црквн. општ. председника Воје Аћимовића, одржан је у Сараволи збор Срба, који је имао задатак да изабере из своје средине ужи одбор, који ће водити бригу о набавци нових црквн. звона и скупљати прилоге за ту циљ. Збором је руководио црквн. одбор. Изабрани су: за председника Пера Ђурђев, за перовођу Светислав Станковић, за благајника Среда Драгић а у одбор су ушли О. Герман Јојић а. п., Сава Петров, Пера Максимовић, Станко Павков и Урош Кришан. Свесни Срби из Сараволе да би и делом засведочили љубав своју према својој св. цркви, сакупише

још на збору 2500 леја. У Недељу пред Божић одржао је О. Герман а. п. слово у св. храму о делима милости телесне, те је између осталог умолио верне, да потпомогну одбор и да св. храму што већим приловима ради набавке нових звона у помоћ притекну. Говор је пажљиво саслушан и многи похиташе, да свој прилог учине. Прилагање још увек траје, имена покретача и приложника јавићемо накнадно. Живели честити и свесни Срби из Сараволе на челу са својим вредним и заузимљивим свештеником и одбором.

ЗАБАВА У САРАВОЛИ. Мешовити збор срп. црквн. појачке дружине у Сараволи под управом вредног и заузимљивог коровође свога Аце Тодоровића црквн. општ. перовође приређује на Нову Годину забаву са дилетантском представом и игранком, у корист свога друштвеног барјака. Добровољни прилози примају се са благодарношћу, прима их Аца Тодоровић и имена прилагача објавиће се у Гласнику. Програм: 1. „Тропар“, поји мешовити збор. 2. „Стојанке мори Стојанке“, пева Никола Јовановић кројач. 3. „Сећурица и Шубара“, шаљива игра у 5 чинова с певањем. 4. „Шаљив монолог“, изводи Маринко Тодоровић, и 5. Песма: „Баш насред нашег села липа је мирисна“, пева мешовити збор. Игранка до зоре.

Темишварско Српско Добротворно Друштво Трапезе „Слога“ одржало је свој концерат на други дан Божића. Официрска касина, која је за то вече укусно била декорисана, дупком се напунила. Од званичних особа видесмо на концерту министра Козму, оба темишварска генерала, префекта, градоначелника, префекта полиције и многе друге, који су дошли већином са својим супругама. Српска публика, која је према осталим гостима у доста маленом броју посетила концерат — нарочито је мало њих дошло (не знамо зашто) из самога Темишвара — била је на окупу до 8½ с., будући је на то нарочито умољена позивницом, у којој је још речено, да ће врата концертне дворане за време представе затворена бити — па је морала да чека до 9¼ с., док се не искупише и несрпски гости, за које споменуте напомене у позивници на језику њима разумљивом не беше. Држимо да се овако шта не би смело догодити и молимо да се српској публици приликом српске забаве у будуће поклони такођер извесна пажња.

Програм је добро изведен. Бортњансково „Слава во вишњих Богу“ отпевао је мешовити лик а „У бој“ од Ј. Зајца мушки лик певачког оделења „Слоге“ одлично. Публика је наградила труд и вешто управљање ликовође Пере Костића, ретку дисциплинованост чланова и прецизно појање и певање ликова френетичним аплаузом. Ако је ова бројна и снажна певачка дружина састављена из чисто српских чланова — што за то наглашујемо, јер су неки око нас стављали примедбе, да извесни певачи припадају другој вери и народности — онда нас рад њезин и постигнути успех врло пријатно изненађује и служи јој на похвалу. Десанка Мургулова певала је одломак из опере „Травиате“. Као дилетанткиња пријатне појаве и милозвучна гласа пожњела је леп успех. Никола Мунћан својим уметничким свирањем на чело-у просто је задивио публику. Дуго је поздрављан бурним знацима допадања. Војислав Турински члан београдске опере отпевао је у 2 маха 4 песме. Импозантна појава, ну са извесним манирима, који не утичу баш најпријатније. Иначе школу има добру, глас чист и угодан али слаб, који у вишим регијама још долази до израза, лепо звучи и задовољава, дочим му нижи и средњи тонови одјекују доста тамно и без ефекта. Публика га је ипак симпатично примила и поздрављала после сваке песме, српска из појмљивих разлога, страна више из куртоазије, јер је после велике рекламе више очекивала од њега. Са рекламама морамо бити обазривији нарочито у Темишвару, где је врло много њих на високом нивоу у музикалном погледу и који су град особито последњих неколико деценија сви могући певачи светскога гласа походили. Зашто је проширен програм свирањем ученика Ковача на виолини, и то још после оне дивне тачке Мунћанове, не умеде нам нико протумачити. Пратњу на гласовиру дао је Толна и врло вешто.

После програма наступила је игранка. Како смо извештени, материјалан успех је сјајан и омогућује „Слози“ интензивно упражњавање у доброчинству.

М.

Претплатницима из краљевине С. Х. С.

Натошевић учитељско д. д. у Новом Саду прима претплату за „Гласник“ из краљвине С. Х. С. Молимо наше пријатеље и претплатнике из краљевине С. Х. С. да претплату у будуће шаљу само на „Натошевић“ у Новом Саду. Претплата на Гласник за пријатеље наше из краљевине С. Х. С. износи 60 динара годишње. Претплатити се може и на четврт године. Дужнике наше молимо, да дуг путем „Натошевића“ подмире.

Администрација „Гласника“.

Својим поштованим гостима Србима у новој 1923. години сваку срећу желе

Браћа Герзон

закупници српске кафане „Јелен“.

Ко хоће јефтиних књига, хартије и писаћег прибора, нека се пожури у радњу код

ПАЛАС-а

Фабрика, главна улица 23.

Браћа Чендеш, Темишоара. 2340а